Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Cursus studiorum monasticorum, sive series sublimium disciplinarium - Cod. Ettenheim-Münster 99-110

Thelogica universa - Ettenheim-Münster 107 - Tom. I

Cartier, Gallus

[S.l.], 1745

Caput quartum

urn:nbn:de:bsz:31-111007

Visual Library

32 ~~36~~ fundit gratiam; littera enim sola, si divinæ gratiæ præsidiô destituatur, ut in Veteri Testamentô, nocet potiùs, quàm prosit; occidit enim animam occasionaliter, difficilia continens præcepta plurima, nec gratiam ad ea debitè servanda necessariam tribuens: Spiritus autem solus, id est, gratia, quæ spiritualis est, vivificat eam, ei supernaturalem vitam conferens, quâ redditur potens ad præstanda quæque necessaria ad salutem consequendam opera.

19. Ob. 3tio In libris tum Veteris tum Novi testamenti multa continentur falsa, mendacia, et contradictiones. Ergo Deus non potest esse idorum auctor, quippe, qui æterna veritas est; consequenter non sunt divinæ auctoritatis.

Resp. neg. ant. Contrarium ostendemus parte 2da ubi de singulis S. Scripturæ libris agemus, eosque ab omni errore vindicabimus.

20. Caput Quartum.

De modô inspirationis divinæ Sacrarum Scripturarum.

Postquam Capite præcedenti divinam S. Scripturæ auctoritatem sufficienter, ut arbitramur, stabilivimus, atque à Deô Scriptoribus sacris fuisse dictatam, et inspiratam probavimus, modò nobis disquirendum venit, qua ratione et quo modô fuerit ab ipso inspirata.

6.22

~~20~~. Hac de re quinque circumferuntur opiniones: quas priusquam ordine

referamus, notandum volumus 1.° In Sacris 33.
Litteris tria accuratè esse discernenda,
Res scilicet, Verba, et Vocabulorum compositionem, seu Phrasim et Stylum.

Res verbis expressa, vel sunt dogmata quædam, vel præteritorum temporum historiæ, vel prædictiones futurorum, vel leges, quibus homines in officiô continentur, vel præcepta, quibus ad virtutem informantur.

Verba nihil aliud sunt, quàm ipsæ voces, quæ Sacros sensus exprimunt.

Vocabulorum denique compositio, seu Phrasis ac Stylus, est ordo verborum.

Notandum 2.° Eruditos quos- 21.
dam Theologos, ut periculum evitetur de verbis, et nominibus concertandi magis, quàm de re ipsâ, triplicem circa Sacrorum Scriptura ~~verborum~~ librorum Scriptores Dei actionem et operationem ~~distinguunt~~ distinguere: Revelationem nempe, Inspirationem, et Specialem assistentis Dei præsentiam.

Revelatio juxtà ipsos, est ignotæ antèa veritatis facta divinitùs manifestatio. v.g. Isaiæ Propheta* revelavit (5)
Deus, Principem nomine Cyrum fore aliquando populi sui liberatorem. *c. 45. v. 1.

Inspiratio verò ab ipsis dicitur mòtus quidam insolitus, et interior incitatio, quâ quis fertur et impellitur ad loquendum vel agendum sine detrimentô rationis, et libertatis. Nempe movet Deus, inquiunt, voluntatem, ut

quæ dictat, Scriptor verè ac fidèliter Scribat; et hæc motio dicitur <u>inuitatio</u> et <u>inspiratio</u>.

Denique <u>Specialis Dei assistentia</u> nihil aliud est, quàm auxilium peculiare, quo Spiritus Dei præsens Scriptorem, ne alicubi erret, sic adjuvat, ut non quidem suggerat, quæ dicat, sed invigilet, ne falsum quid dicat, non impellat ad singula Scribendum, sed inter Scribendum dirigat, ne quâ parte irrepat error. Ergò juxtà hos Theologos tria apud Sacros Scriptores plerumque solent intervenire, 1º revelatio, 2º inspiratio, seu inuitatio, 3º Specialis Dei assistentia.

Verùm licèt quidem ab inspiratione divinâ, generatim et absolutè loquendo, separari possit revelatio divina, in Sacris tamen Scriptoribus cum inspiratione divinâ semper conjuncta fuit aliqua Dei revelatio, quâ nempè Deus non solùm illorum voluntatem afficiebat, ut ipsos ad Scribendum determinaret, sed eorum etiam intellectum divinô quodam lumine ita illustrabat, ut quæcunque Scribenda forent, ipsis suggereret, sive dictando res eis anteà inognitas, sive in eorum mentem ex plurimis factis, aliisque rebus, quas aprimè noverant, idas præcipuè revocando, quas litteris mandari volebat divinus Spiritus, cùm id ipsis aliàs inognitum et incertum mansisset, atque in hujusmodi rebus deligendis facilè errare potuissent. Unde veritati consentaneum non vide-

tur, nec Ecclesiastico loquendi modo, distribuere Verbum Dei in Verbum Dei revelantis, et Verbum Dei inspirantis.

Specialem verò Dei assistentiam, seu auxilium peculiare, quo Spiritus Dei præsens Scriptorem, ne alicubi erret, adjuvat, p. alio nomine quidam vocant Inspirationem mediatam, ad distinctionem Inspirationis illius, quâ Deus Scriptori res antèà ipsi ignotas revelat, quæque apud ipsos eadem est cum revelatione, et quam inspirationem immediatam nuncupant. At et hæc distinctio nobis superflua videtur. Utri enim inspiratio immediata, seu revelatio Scriptoribus Sacris minimè necessaria fuerit, ut multarum rerum ad historiam e.g. spectantium, quæ aliundè sibi notissimæ erant, cognitionem acciperent, tamen necessaria fuit, tum ut ex plurimis factis, quæ sibi æquè notissima erant, ea potissimum tribenda eligerent, quorum fieri mentionem, aliis prætermissis, divinus Spiritus volebat, tum ut singula eorumdem factorum adjuncta in memoriam suam ita revocarent, ut ne in minimâ quidem circumstantiâ aliter describendâ, quàm res gesta fuerat, errarent. Ergo utrobique invenitur inspiratio immediata, seu revelatio; nec ab eâ differre videtur Specialis assistentia, seu auxilium Dei p. Unde et nos promiscuè, et velut unam eandémque rem eas esse sumendas arbitramur. His prænotatis modò ad ipsas opiniones transimus.

723

22. 36.

Prima est eorum, qui omnia et singula, vel minimas etiam voces et syllabas, ipsos etiam litterarum apices inspirantis ac moventis Deo tribuunt.

Secunda priori omninò repugnans est eorum, qui sentiunt, ~~[illegible]~~ nec verba, nec ipsas etiamnum sententias esse inspirationi divinæ adscribendas.

Tertia est eorum, qui res ipsas sacris litteris expressas partim afflanti Deo, ut sunt prophetiæ, et ea, quæ sunt doctrinalia, vel proximum aliquem, aut necessarium habent ad doctrinalia respectum: partim Scriptorum ingenio duntaxat, et diligentiæ tribuendas censent, ut sunt historiæ et facta, quorum testes ipsi fuerunt sacri Scriptores, vel aliundè certò scire potuerunt.

Quarta est eorum, qui existimant, testimonium Spiritûs Sancti scriptionem aliquam subsequens, seu potius ipsi superveniens, sufficere, ut liber aliquis humanâ industriâ scriptus sine ope Spiritûs Sancti non modò minimè afflantis, sed ne dirigentis quidem, inter libros divinos et canonicos nihilominus reputetur; Spiritu Sanctô scilicet postèa attestante nihil, quod verum non sit, in eo libô contineri.

Quinta denique res omnes atque sententias inspirationi divinæ ita religiosè adscribit, ut verba tamen ipsa, verborumque compositionem relinquat stylo, meditationi, diligentiæ, et ingenio sacri Scriptoris, qui quidem quoad res ipsas inspiratus, et sine detrimentô libertatis

à Deo actus et impulsus in Sensu nusquam 37.
aberret, quoad verba verò verborumque ordinem et compositionem sibi permissus, plus minusve dignitatis, et elegantiæ habeat in elocutione. Quam Sententiam velut veriorem et firmiorem amplectimur; et pro qua sit

Conclusio.

Quamvis Deus Sententias et res, illarúmque Sensum in Sacris Libris expressum Sacris Scriptoribus inspiraverit, tamen verba ipsa, quibus res illæ, earúmque Sensus expressi fuerunt, verborumque compositionem, et Stylum, meditationi, diligentiæ et ingenio eorumdem Sacrorum Scriptorum reliquit. 23.

Prob. Conclusio quoad 1mam partem, 1º Ex S. Scriptura, ~~[illegible]~~

Matth. 22. v. 43. Quomodò ergo David, ait ~~[illegible]~~ Christus, in Spiritu vocat eum Dominum?

Lucæ 1. v. 70. Sicut locutus est, inquit Zacharias, per os Sanctorum qui à Sæculô sunt Prophetarum ejus. ~~[illegible]~~

Act. 3. v. 18. Oportet, inquit S. Petrus, impleri Scripturam, quam praedixit Spiritus Sanctus per os David de Juda. Et c. 3. v. 18. Deus autem, quæ prænuntiavit per os omnium Prophetarum pati Christum Suum, sic implevit. v. 21. Quæ locutus est Deus per os Sanctorum Suorum à Sæculo Prophetarum.

2da Timoth. c. 3. v. 16. Omnis Scriptura, inquit Apostolus, divinitùs inspirata utilis est ad docendum &c. Et Heb. 1. v. 1. Multifariam, multisque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis

1. Petri c. 1. v. 10. De qua Salute inquit, exquisierunt, atque scrutati sunt Prophetæ, qui de futurâ in vobis gratiâ prophetaverunt, scrutantes in quod, vel quale tempus significaret in eis Spiritus Christi, prænuntians eas, quæ in Christo sunt, passiones, et posteriores glorias. Et 2. Pet. c. 1. v. 20. Omnis Prophetia Scriptura propriâ interpretatione non fit. Non enim voluntate humanâ allata est aliquando Prophetia, sed Spiritu Sancto inspirati locuti sunt Sancti Dei homines.

8. 24

Nota hic S. Petrum non de iis solummodò Sacris Scriptoribus loqui, qui futura prædixerunt, sed et illos intellexisse, qui præterita justa et præsentia enarrarunt: ad Judæos enim scribebat, apud quos, teste Josepho*, Pro-

Ct.

* Lib. 1. cont. Appion. n. 29.

phetarum nomine veniebant omnes illi, ~~qui~~ qui à Deo afflati sive futura prænuntiabant, sive præterita recensebant, sive præsentia enarrabant. Sciendum est igitur, inquit Theodoretus*, Prophetæ proprium esse, non solùm futura prædicere, verùm etiam et præsentia, et præterita enarrare.

* Præfat. in Psalm.

Ex his S. Scriptura testibus manifestè concludimus, quòd universa Veteris Testamenti Scriptura, non modò Prophetica, sed etiam Historica, Moralis, et Legalis sit divinitùs inspirata.

Quodetiam et à potiori jure volumus intelligi de Novi Testamenti libris. Enimverò Apostolis et Evangelistis non minùs gratia, et auxilii præstitum est à Deo in exarandis his Novi Testamenti libris, quàm in Veteri lege Prophetis, aliisque Sacris Scriptoribus concessum fuit; siquidem Christus Discipulis suis dixerat*: Nolite præcogitare, quid loquamini: sed quod datum vobis fuerit in illâ horâ, id loquimini; non enim vos estis loquentes, sed Spiritus Sanctus.

* Marc. 13. v. 11.

Et apud Joannem*, Spiritus Paracletus, inquit, quem mittam vobis à Patre, ille docebit vos omnem veritatem. Atqui non utique solummodò Spiritus Paracletus illos, quoad ea, quæ loquturi essent, edocturus erat, sed etiam quoad ea, quæ Scripturi essent; nam multò minùs potuit deesse illis ea Scribentibus, quæ futura erant fundamentum Christianæ Religionis, necnon actionum, et doctrinæ Christi perenne monumentum.

* c. 15. v. 26. et c. 16. v. 13.

40. ~~44.~~ 24. Pb. 2.do Ex traditione tum Judaeorum, tum Catholicorum Ecclesiae. Judaei siquidem Moysen ut Prophetam, et, prout ait Philo*, sicut Dei intus oracula dictantis Interpretem semper venerati sunt. Caeteros quoque post Moysen Sacros Scriptores à Deô fuisse afflatos ita apud ipsos certum erat, ut in Canonem Scripturarum Sacrarum nullos libros referrent, nisi quos constanti traditione novissent à Prophetis esse Scriptos, ut auctor est Josephus*.

(z) * Lib. de praemi. et poenis.

(a) * lib. 1. cont. Appion.

Ecclesia verò Catholica semper Sacras Scripturas ut divinas, et afflante Spiritu Sanctô exaratas summâ religione coluit, cujus rei perfectô inter se se consensu testes sunt SS: Patres.

Saeculô 1.ô

Clemens Romanus, diligenter, inquit*, inspicite Scripturas, Spiritûs Sancti vera oracula.

(b) * Ep. 1. ad Corinth.

Saeculô 2.dô

S. Ignatius Martyr ait*, Divinissimos Prophetas juxta Christum vixisse, et gratiâ ipsius fuisse inspiratos.

c * Epist ad Magnes.

S. Justinus Martyr, cùm Prophetarum verba, inquit*, tanquam à personâ aliquâ dicta esse auditis, ne ab ipsis, quos Spiritus afflavit, dici existimetis, sed à Verbo, quod illos incitat, divinô.

d * Apolog. 2.

~~Athenagoras legatione pro Christianis ha loquitur*: Prophetas omnino, qui extra se, suasque cogitationes positi, divini Spiritûs impulsu quidquid illo in ipsis efficiebat, loquebantur~~

e * ~~[illegible]~~ Justini

~~S. Theophilus Antiochenus, Dei homines, inquit*, pleni Spiritu Sancto, et à Deo inspirati, institutique, Prophetae ordinati sunt, proindeque fuêre à Deo ducti, Sancti, justique quapropter habitabant, ut essent organa Dei, à quo accipientes Sapientiam ratiocinatiuam de creatione mundi, et de aliquis omnibus~~ 41 ~~45~~.

Saeculô 3tiô

~~S. Speratus, et Martyres Scilitani Saturnino Proconsuli interrogenti, quinam essent libri, quos ipsi legentes adorarent? Respondeant*: Quatuor Evangelia Domini nostri Jesu Christi, et Epistolae Sancti Apostoli, et omnem divinitus inspiratam Scripturam.~~ * ~~Apud Baron. ad annos~~

S. Irenaeus, Scripturae perfectae sunt, inquit*, quippe à Verbô Dei, et Spiritu ejus dictatae. * lib. 2. adv. haeres. c. 47.

Tertullianus, Legimus, inquit*, omnem Scripturam aedificationi habilem divinitus inspirari. * lib. de hab. mul. c. 3.

~~Clemens Alexandrinus supra laudatum Apostolum ad Timotheum loco citato, et probat, sacras litteras à Deo esse inspiratas.~~ * ~~Adversus Gent.~~

Origenes, In Ecclesiasticâ praedicatione id esse definitum, asserit*, quòd per Spiritum Dei Scripturae conscriptae sint, et quòd iste Spiritus Sanctus unumquemque Sanctorum, vel Prophetarum, vel Apostolorum inspiraverit, et non alius Spiritus in Veteribus, alius verò in his, qui in adventu Christi inspirati sunt fuerit. * Proëm. lib. de princip. et lib. 1. c. 3. Item lib. 4. c. 1. et 2.

~~[illegible]~~

S. Gregorius Neocæsariensis Episcopus, Thesaurum, inquit*, nobis à Deo inspiratæ Scripturæ Paracletus explicat &c.

* Serm. 2. in Annunt. B. V. M.

Sæculô 4tô

Eusebius Cæsariensis: Moyses, inquit*, et reliqui Prophetæ ..... omnes uno ore divinô afflati Spiritu, tunc hominibus lumen veræ pietatis aperiebant.

* lib. 5. Demonst. Evang. in proëm.

~~[illegible]~~

S. Athanasius, libri, inquit*, Deô afflante Scripti hæc passim variis in locis docent. Et Epist. ad Marcellin*. Omnis nostra fili Scriptura cum vetus tum nova, divinitùs inspirata utilisque ad doctrinam est.

* Orat. de Incarn. Verb. Div. c. 33.

* In Interpret. Psalm.

S. Basilius, Scriptura omnis, ait*, divinitùs inspirata et utilis hac unâ ratione à Spiritu Sanctô conscripta adstruitur &c.

* Proëm. in Psalm.

S. Cyrillus Hierosolymitanus disertè asserit*, Spiritum Sanctum divinas Scripturas profatum esse.

* Cateches. 4. de S. Scrip.

S. Gregorius Nazianzenus ait*, Non licere eis, quæ ab hominibus divinô Numine afflatis dicta sunt, fidem abrogare.

* Orat. 3. adv. Julian.

S. Macarius Ægyptius, Rex Deus, inquit*, misit hominibus Scripturas divinas velut Epistolas &c.

* Hom. 39.

S. Gregorius Nyssenus, Quæcunque, inquit*, Sacra Scriptura dixit, Spiritûs Sancti sunt voces, sive effata..... Ergo Numine afflati Sancti Vates virtute Spiritûs Sancti inspirantur, et ideò omnis Scriptura divinitus inspirata dicitur. 43. * Orat. 6. contra Eunom.

S. Ambrosius, Scripserunt, inquit de Sacris Scriptoribus, quæ Spiritus Sanctus iis loqui dabat. * Epist 8. ad Just.

Sæculô quintô.

~~S. Epiphanius, Quandiu, inquit*, Prophetis apparuit, vari Spiritûs instinctu.... [illegible] dederunt, [illegible] Spiritu [illegible] repleti sunt.~~ * ~~[illegible]~~

S. Joannes Chrysostomus, Nihil hîc, inquit*, Scriptum est, quòd non multas sensuum habeat divitias, quandoquidem divino Spiritu afflati Prophetæ locuti sunt; ideò uti à Spiritu Sancto Scriptæ ingentem in se continent thesaurum. ~~ob [illegible] ein Text kombt~~

S. Hieronymus Proëmio in Epistolam S. Pauli ad Philemonem tuetur hanc, ut cæteros Divinæ Scripturæ libros à Deo esse inspiratam, quamvis leviosis momenti res contineat. Et Epist. ad Marcellam testatur, se non adeò hebetis fuisse cordis, et tam crassæ rusticitatis, ut aliquid de Dominicis verbis aut corrigendum putaverit, aut non divinitùs inspiratum.

S. Augustinus, Mediator, inquit,* Dei et hominum homo Jesus Christus.... * Lib. 11. de Civ. c. 2. et 3.

prius per Prophetas, deinde per se ipsum, posteà per Apostolos, quantum satis esse judicavit, locutus, etiam Scripturam condidit, quæ Canonica nominatur &c.

~~[illegible]~~

S. Basilius Seleucensis asserit*, Quòd Scriptura Sacra à Deo inspirata divinarum rerum cognitionis pandat officinas, &c.

* Orat. 14.

S. Cyrillus Alexandrinus, obsignata est, inquit*, quodammodò à Deo, quasi liber unus, divinitùs afflata Scriptura, et ab uno Spiritu Sanctô prodita.

* lib. 3. in Isai.

~~[illegible]~~

2.26

Sæculô Sextô.

Cassiodorus asserit*, Divinas Scripturas nonnisi à viris divinô Spiritu repletis tradi potuisse.

* Præfat. in Psalter. c. 19.

Sæculô Septimô

S. Gregorius Magnus hæc eloquitur*: Sed quis hæc Scripserit, valdè supervacuè quæritur, cùm tamen Auctor libri Spiritus Sanctus fideliter credatur. Ipse igitur hæc Scripsit, qui hæc Scribenda dictavit: ipse Scripsit, qui et illius operis inspirator extitit. Et iterum* disertis verbis asserit, Scripturam Sacram esse Epistolam quamdam omnipotentis Dei ad creaturam suam.

* Præfat. in Exposit. lib. Job.

* Epist. lib. 4. Ep. 40.

S. Maximus Abbas ait*, Nihil in Scripturâ importunè frustrave à Spiritu Sancto Scriptum esse, etsi nos non possimus capere. 45. ~~47~~ a * In Script. q. 55.

Sæculô octavô.

Venerabilis Beda ait*, Scripturam Sacram esse Dei chyrographum. * b In c. 10. Epist. ad Heb.

S. Joannes Damascenus*, Per Spiritum Sanctum Lex, et Prophetæ, et Evangelistæ, et Apostoli, et Pastores, et Doctores, verba fecerunt; ex quo fit, ut tota divinitus inspirata Scriptura procul dubiô utilis sit. * c lib. 4. de fide orthod. c. 18.

Sæculô nonô.

Alcuinus*, divinos appellat omnes libros Propheticos, Evangelicos, et Apostolicos. Item*, Deum, cùm Scripturas legimus, loqui nobiscum, et divinis eloquiis interiorem hominem pasci, et nutriri. * d lib. de Psal. usu. * lib. de virt. et vitiis.

Sæculô Decimô.

Leo Sophus Imperator Constantinopolitanus: Omnis Propheta, inquit*, locutus est per revelationem Dei. * Epist. ad Omar. Reg. Saracen. quæ habetur Tom. 7. Biblioth. SS. Patrum.

Sæculô undecimô.

Theophilactus fusè probat*, quomodo Apostolus rectè dixerit, quòd omnis Scriptura sit divinitùs inspirata. * In Epist. 2. ad Timoth. c. 3. v. 16.

Sæculô duodecimô.

S. Anselmus, Nihil, inquit*, utiliter ad Salutem Spiritualem prædicamus, quod Sacra Scriptura Spiritûs Sancti miraculô fœcundata non protulerit, aut intra se non contineat. * h Tract. de concord. grat. et lib. arbit.

Sæculô decimotertiô.

S. Thomas Aquinas asserit*, Auctorem Sacræ Scripturæ esse Spiritum * i Quodlib. 7. art. 14. ad 5.

46 ~~50~~. Sanctum, qui in uno verbo intellexit multò plura, quàm per Expositores Sacræ Scripturæ exponantur, vel discernantur.

Ex his Sexentisque aliis testimoniis ergo patet, constantem, et perpetuam tum Synagogæ, tum Ecclesiæ traditionem fuisse, et adhuc etiamnum esse, Sacram Scripturam saltem secundùm sententias et res, illarúmque sensum in illâ expressum Sacris Scriptoribus à Deô fuisse inspiratam.

25 Ob. 3tio Ratione Theologicâ. Nisi speciali Spiritûs Sancti assistentiâ et inspiratione singula in Sacris Scripturæ libris fuisse conscripta dicantur, tunc certa et indubitata non videbitur illorum auctoritas. Atqui certa, et indubitata est illorum auctoritas, ut potè divina, prout Cap. præcedenti fusè demonstravimus. Ergo speciali Spiritûs Sancti assistentiâ, et inspiratione singula in Sacris Scripturæ libris fuisse conscripta dici debent.

3. 27

Ob. Maj. Nisi speciali Spiritûs Sancti assistentiâ, et inspiratione singula in Sacris Scripturæ libris fuisse conscripta dicantur, tunc in illis quædam continebuntur, de quorum auctoritate meritò dubitari possit; utpotè non divinô, et infallibili, sed humanô duntaxat cogitata et dictata Spiritu, qui utique errori obnoxius est. Ergo certa, et indubitata non videbitur istorum auctoritas.

Subsum. Si istorum, tunc etiam et aliorum, quæ totâ Sacrâ Scripturâ continentur, non videbitur indubitata auctoritas.

Ob. Subs. Non est major ratio, ut de unius sententiæ vel Capitis Sacrâ Scripturâ contentî auctoritate dubitetur,

quàm de cæteris omnibus; adeò ut si quid 47. ~~51.~~
minimum sit in Scripturâ sacrâ, de quo dubitari possit, num à Spiritu Sanctô dictatum, et inspiratum fuerit, nullum etiam profectò caput in eâ sit, de quo idem dubium esse non possit; istóque absurdô semel admissô, tota Scripturarum vacillabit auctoritas, idéoque, et fides nostra. inquit S. Augustinus*(v) Ergo p.

* lib. 1. de Doct. Christ. c. 27.

Prob. 2da pars Conclusionis 1o ex 26.
sacrâ Scripturâ. Scriptores sacri res easdem interdum ingenti verborum ac styli discrepantiâ enuntiant. Sic Moyses Decalogum describit Exod. 20. et Deuter. 5. at diversis verbis, et ordine aliquatenùs inversô. Eventura annuntiaverunt Prophetæ, e. g. Isaias, Amos, et Jeremias; at disertiùs Isaias, utpotè vir nobilis, et urbanæ eloquentiæ; rudis verò et inconcinnus Amos; simplex et rusticus, ut ait S. Hieronymus, Jeremias. Cap. ult. auctor libri 2. Machab. v. 39. veniam etiam rogat, si minùs exactè ac dignè scripserit. Sicut enim, inquit, vinum bibere, aut semper aquam, contrarium est, alternis autem uti delectabile, ita legentibus, si semper exactus sit sermo, non erit gratus. Et c. 2. v. 27. declarat, quantùm difficultatis habuerit, in colligendô et ordinandô sermone, necnon sectandâ brevitatis dictione. Sic quoque Lucas, et Joannes e. g. idem scripsêre Evangelium, at elegantiùs et nitidiùs Lucas.

Testibus etiam Origene, Dionysiô Alexandrinô, Arnobiô, Basiliô, Gregoriô Nazianzenô, Hieronymô, aliisque

~~22~~ quamplurimis Patribus, in Sacris Scripturis humilis plerumque phrasis, Sermo inconcinnus, imò interdum babarismi, et Solecismi occurrunt, qui Apostolis ~~[illegible]~~ ~~et~~ Sermonis imperitis exciderunt. Atqui nec verborum in eâdem re Scribendâ, nec Styli elegantia, aut ruditas; nec rerum gestarum minùs exacta, aut digna narratio; nec difficultas in colligendô, et ordinandô Sermone, Sectandáque brevitatis dictione; nec denique barbarismi, Sermonisque vitia, p. divinæ inspirationi adscribi possunt. Ergo concludendum, Sacros Scriptores, etsi quoad Sententias, résque, et ipsarum Sensum, seu verba ipsa formaliter Sumpta, prout Schola loquitur, à Deô inspirati fuerint; interdum tamen, quoad ipsa verba materialiter Sumpta, verborúmque compositionem ipsam, ~~[illegible]~~ et Stylum Sibi ipsis fuisse relictos.

27. Prob. 2.do ex SS. Patribus. 1.o Origenes de auctoritate Epistolæ ad Hebræos disputans*, Sententias ipsas S. Paulo quidem tribuit, at verba, Stylúmque alterius censet esse Auctoris, qui elegantiùs Scripserit, quàm Paulus.

2.o S. Gregorius Nazianzenus, et S. Basilius proferunt Evangelii Solecismos*.

3.o S. Dionysius Alexandrinus hæc de Apocalypsi loquitur*: Dictionem ejus non admodùm græcam adverto, sed Barbarismis, et interdum Solecismis inquinatam.

4.o Arnobius*, trivialem ac Sordidum esse Apostolorum Sermonem fatetur.

* Apud Euseb. lib. 6. Hist. Eccles. c. 25.

m * Philocal. c. 4.

4. 28

n * Apud Euseb. lib. 7. Hist. c. 25.

o * lib. 1. adv. gent.

49.
~~53.~~

5°. S. Hieronymus asserit*, S. Paulum Græcæ linguæ imperitum vix potuisse, quid ipse sentiret, clarè eloqui. Profundos enim, inquit, et reconditos sensus linguâ non explicat, et cùm ipse sentiat, quid loquatur, in alienas aures purò non potest transferre sermone ..... Se ipsum interpretari cupiens involvitur. Et alibi*, velut indubitatum ponit, Solecismos in Apostoli Epistolis reperiri. Epistolâ quoque ad Pamachium*, Alii, inquit, Sydabas aucupentur, tu quære sententias. Deinde ait, Matthæo curæ fuisse, non verba et Sydabas aucupari, sed dogmatum ponere sententias. Ex quibus universis, inquit, perspicuum est, Apostolos, et Evangelistas interpretatione veterum Scripturarum sensum quæsiisse, non verba, nec magnopere de ordine, sermonibusque curasse, dum intellectui res pateret ... Denum hisce Epistolam suam finit, Obtrectatores mei quærant, et intelligant, non verba in Scripturis consideranda, sed sensus.

*Epist ad Algasiam q. 10.

*In Epist. ad Ephes. c. 3.

*De opt. gen. interp.

6°. S. Augustinus asserit*, Ad doctrinam fidelem maximè pertinere, non tam verborum, quàm rerum quærendam, et amplectendam esse veritatem, quando eos, qui non eâdem locutione utuntur, cùm rebus, sententiisque non discrepant, in eâdem veritate constitisse approbamus ....* Ita enim salubriter discimus, nihil aliud esse quærendum, quàm quid velit ipse, qui loquitur. Et c. 28 p. Væ, inquit, miseri aucupes vocum, qui apicibus quodammodò litterarum putent ligandam esse veritatem, cùm utique.

*[s] lib. 2. de consid. Evang. c. 12. n. 28.

*[t] n. 29.

*[u] n. 67. et c. 46. n. 97. item c. 66. n. 128.

50.
~~29.~~ non in verbis tantùm, sed etiam in cæteris omnibus signis animorum non sit nisi ipse animus inquirendus.

7mo Agobardus Lugdunensis Episcopus, Apparet etiam, inquit, in his verbis vestris, quòd ita sentiatis de Prophetis, et Apostolis, ut non solùm sensum prædicationis, et modos, vel argumenta dictionum Spiritus Sanctus eis inspiraverit, sed etiam ipsa corporalia verba extrinsecùs in ora illorum ipse formaverit. Quòd si ita sentitis, quanta absurditas sequetur, quis dinumerare poterit.? Multis deinde argumentis, et præcipuè Styli diversitate probat, Scriptores Sacros à Spiritu Sanctô dictante non accepisse singula Scripturæ verba.

* Lib. cont. Fregedis. tom. 14. Biblioth. Patrum.

28 Prob. 3.tio Ratione Theologicâ. Ut Sacræ Scripturæ sint Verbum Dei, duo duntaxat requiruntur: 1.o ut sint infallibiliter veræ; 2.o ut sint Divinæ. Atqui ad utrumque sola rerum ac sententiarum divina inspiratio sufficit. Ergo verba ipsa, quibus res illæ, earumque sensus ~~expressus~~ in idis expressi fuerunt, nec non verborum compositio et Stylus ad hoc minimè requiruntur, sed ea omnia Deus meditationi, diligentiæ, et ingenio Sacrorum Scriptorum reliquit.

Maj. patet. Min. prob. quoad 1.mam Veritas rei maximè pendet à conformitate sensûs expressi cum ideis rerum exprimendarum; veritas quippe rei non est alligata materialibus Syllabis, aut sonis, seu litterarum apicibus, ut ait S. Augustinus supra laudatus; parimque interest ad ipsam rei veritatem, quibus vocibus, aut sonis exprimatur, dummodò sensus sit omninò conformis objecto. Ergo ad hoc,

ut Sacræ Scripturæ sint infallibiliter veræ, 51 ~~52~~ 5.29
sola rerum ac sententiarum, quæ variis verborum sonis pro cujusque ingeniô et diligentiâ à Sacris Scriptoribus exprimi possint, divina sufficit inspiratio.

Prob. etiam quoad 2dum. Ut Scriptura sacra sit divina, adeoque divinam auctoritatem obtineat, non requiri videtur singularum vocum, et syllabarum inspiratio, nam eadem est Evangelii auctoritas, sive e.g. Matthæus hebraïcè; sive græcè Marcus; sive elegantiùs Lucas; sive paulò duriùs Joannes sacros sensus expresserint. Præterea, eadem est semper Scripturarum auctoritas, in quamcunque demum linguam transferantur, modò vocabulis in aliud idioma conversis, idem sensus fideliter, et accuratè retineatur. Denique, quæ leguntur in Ecclesiâ Versiones, præsertim vulgata, divinam utique habent auctoritatem; at sanè non propter voces ipsas, quæ procul dubiô piis Interpretibus non fuerunt inspiratæ, sed propter res ipsas, seu sensus, qui ab iisdem Interpretibus accuratè redditi fuerunt. Ergo ut Scripturæ sacræ sint divinæ, auctoritatemque sortiantur divinam, sufficit sola rerum ac sententiarum inspiratio.

~~Confirmatur. [illegible]~~

52.
26. ~~[illegible]~~

Solvuntur Objectiones

Contra primam partem Conclusionis.

30. Ob. 1º Apostoli non tanquam Prophetæ, sed tanquam Doctores scripserunt: Ergo ipsis necessaria non fuit inspiratio.

Resp. neg. cons. Licet enim daremus, Apostolos non tanquam Prophetas, sed tanquam Doctores duntaxat scripsisse, hæc tamen Prophetarum, et Apostolorum distinctio non obest inspirationi divinæ, quam Apostolis necessariam fuisse tuemur. Equidem non indiguerunt immediatâ revelatione ad ea scribenda, quæ aliunde certò noverant; indigebant tamen tali revelatione et Spiritûs Sancti assistentiâ, ut excitarentur, atque inducerentur ad eligenda ea, quæ ipsis scribenda erant, et ne in iis adnotandis errarent.

31 Ob. 2do Scriptores sacri historici ad ea, quæ scripserunt, non indiguerunt divinâ inspiratione. Ad quid enim inspiratio pro iis rebus chartæ consignandis, quas ipsimet viderant, vel certò ex aliis omni fide dignis audierant? Ergo &.

Resp. neg. ant. et ejus causalem, ex ratione in priori responsione adductâ. Enimverò indiguerunt speciali Spiritûs Sancti assistentiâ et directione, 1º ut manum scriptioni admoverent. 2º ~~ut~~ quantùm ad delectum eorum, quæ jam sci-

ebant: non enim ab ipsis omnia, quæ memoriæ occurrerunt, Scripto mandata fuerunt, sed solummodò ea, quæ ad finem sibi propositum faciebant. 3°. Ne circa ea, quæ scribebant, vel quoad minimam circumstantiam aliquam memoriâ laberentur, proditum quippe memoriâ est, Historicos Scriptores quoscunque, etiamnum diligentissimos, nec ulli parcentes labori, etiam, cùm res suâ ætate gestas scripserunt, à verò nonnunquam deflexisse. 53.

Ob. 3tio Evangelistæ à sibi contemporaneis fidelibus duntaxat fuerunt excitati ad scribenda Evangelia. Ergo non à Spiritu Sancto. Ob. ant. De S. Marcô hæc scribit Hieronymus*: Marcus juxta quod Petrum referentem audierat, rogatus Romæ à fratribus breve scripsit Evangelium. Idipsum de eo asserit Eusebius*. ~~[illegible]~~ De S. Joanne verò ait laudatus Hieronymus*; Quòd novissimus omnium scripserit Evangelium rogatus ab Asiæ Episcopis. De cæteris porrò Scriptoribus sacris similem conscribendi causam, vel occasionem conjicere nihil vetat. 32.

* In catalog. Script. Eccl.

* lib. 2. hist. Eccl. c. 14. ~~[illegible]~~

* cit. loc. in Joanne

Resp. trans. ant. neg. cons. Causæ enim illæ seu occasiones, quibus Evangelistæ ad Evangelia sua conscribenda inducti fuisse dicuntur, minimè excludunt specialem Spiritus Sancti impulsum, qui in cordibus Christianorum excitabat, et formabat pia illa desideria, quorum occasione et ipse quoque interius afflabat

Cta pag. 30

34. ~~32.~~ Evangelistas, ut, victi tot Sanctorum fidelium precibus, Evangelia sua ipso inspiante texerent. Joannes omnium postremus, inquit S. Clemens Alexandrinus*, cùm videret in aliorum Evangeliis ea, quæ ad corpus Christi pertinent, tradita esse, ipse, divinò Spiritu afflatus, spirituale Evangelium familiarium suorum rogatu conscripsit. Ubi patet, familiarium preces non obfuisse divino afflatui. Idémque de cæteris Scriptoribus, qui petentium desideriis morem gesturi suos libros scripsisse memorantur, dicendum.

* apud Euseb. Hist. lib. 6. c. 14.

33. Ob. 4.to Christus Apostolis non præcepit scribere, prout præcepit Prophetis. Ergo et illis ea, quæ scripserunt, non inspiravit.

Resp. neg. cons. Christus enim mandavit Apostolis prædicare Evangelium universæ terræ. Atqui Evangelia non sunt nisi compendia suarum prædicationum, quæ proinde, ex rationibus passim jam memoratis, æquè Spiritus Sanctus Apostolis inspiravit, ac ea, quæ prædicaverunt.

34. Ob. 5.to Prophetæ non tantùm in suis Prophetiis, sed etiam in suis, quas scripserunt, epistolis palam edicunt, Deum per illorum os loqui, ut cæteris pluribus omissis, patet ex Epistolâ Eliæ Prophetæ ad Regem Joram his verbis inquientem*: Hæc dicit Dominus Deus David Patris tui. At in Epistolis Apostolorum nihil simile legitur, sed è contrà plerumque ex propriâ sententiâ loqui videntur, ut cùm Paulus dicit*: Beatior autem erit, si sic permanserit, secundùm

* lib. 2. Paralip. c. 21. v. 12.

* 1. cor. 7. v. 40.

meum consilium. Ergo saltem Apostoli 55 ~~59~~.
in conscribendis suis libris non videntur à
Deô fuisse inspirati.

Resp. neg. cons. Sanctis Apostolis ne-
cesse haud fuit, ubique edicere, quòd Deus
per os eorum loquatur; satis enim eis erat,
palam facere, se à Deô missos esse ad prædi-
candum Evangelium; atque Christum
ipsum eis dixisse*, Non vos estis qui loquimi- * Matth. 10. v. 20
ni, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur
in vobis. Imò id ipsum testantur ipsi
Apostoli in Epistolâ, de qua fit mentio in
illorum Actis, quam hisce ordiuntur*: Vi- * Act. 15. v. 28.
sum est Spiritui Sancto, et nobis. Cæterùm
adductô S. Pauli locô ipsemet palam edisse-
rit, se non sine inspiratione loqui, ait
enim, Puto autem, quòd et ego Spiritum
Dei habeam.

Ob. 6.to Si S. Lucas divinô Spiritu 35
afflatus sua scripsisset, ab illo potiùs, mo-
re Prophetarum, sibi sumpsisset auctori-
tatem, quàm à testibus, quorum fidem
secutus est, ꝑ. Atqui S. Lucas primum
omisit, alterum verò sectatus est. Ergo ꝑ.

Resp. neg. seq. Maj. Ratio patet
ex jam dictis. Quamvis enim ad ea, quæ
ex viris omninò fide dignis acceperant, ut-
cunque conscribenda divinâ non eguerint
inspiratione, tamen eadem ipsis necessaria
fuit, ut ea, quæ ab ipsis scribenda forent,
seligerent, et ne in scribendo errarent,
falsúmque pro verô, prout passim aliis scrip-
toribus accidit, exararent; sicque scriptio-
nes ipsorum divinâ poterent auctoritate.

Ob. 7.mo Ad hoc ut Scripturæ sint 36.
divinæ, sufficit, eas piô animô scriptas
esse, et optimâ fide, necnon de rebus

36. summis, et ad salutem pertinentibus. Ergo superflua videtur divina inspiratio.

Resp. neg. ant. Sic enim essent Scripturæ de Deô quidem, rebúsque summis et divinis charatæ; non tamen essent ipsummet Verbum Dei loquentis, et Spiritûs sancti oracula; quod tamen de essentiâ sacrarum Scripturarum est, prout sup. c. 1. ostendimus.

37. Ob. 8vus. Diligentia, probitas, et alia dotes Scriptorum sufficiunt ad convincendos infideles, et ad id inutilis est inspiratio divina, utpote perobscura et incredibilis. Ergo est superflua.

optima pag. 31

Resp. 1o trans. ant. neg. cons. Datô, non concessô, quòd inspiratio divina Scriptorum sacrorum sit inutilis ad convincendos infideles, non tamen ideô superflua dici debet: est enim adhuc utilis, et necessaria ad fideles confirmandos: fideles quippe nequeunt summam de iis, quæ sacrâ Scripturâ continentur, habere certitudinem, nisi ipsa auctoritate divinâ polleat; at verò hanc ipsa non habet, nisi fuerit à Deô inspirata, atque hac ratione sit Verbum Dei, quod solum summam habet auctoritatem.

Resp. 2o neg. ant. Licèt enim inspiratio divina sit obscura, non tamen est inutilis ad convincendos infideles, quia ipsis sufficienter probari poterit, et sic probata sufficiet ad illos convincendos fortiùs utique, quàm pietas et diligentia Scriptorum; con-

victi namque infideles de divinâ ins- 57.
piratione, hoc ipso convincentur de
veritate Scripturæ, cùm Deus nec falli
nec fallere possit, p.

Ob. 9.no Quod cum inspiratione 38.
repugnat, id nequaquam cum ea con-
ciliari potest. Atqui meditatio, et
conquisitio rerum ex ordine et dili-
genter conscribendarum cum inspira-
tione repugnat. Ergo cum eâ ne-
quaquam conciliari potest. Pb.
min. Meditatio postulat animum pa-
catum, tranquillum, ab omni com-
motione prorsùs immunem. Atqui
nihil est magis alienum ab eâ pace
et tranquillitate mentis, quàm inspi-
ratio Dei. Ergo et ipsa cum medi-
tatione p. repugnat. Pb. min.
Inspiratio Dei nihil est aliud, quàm
illapsus Spiritûs divini vehemens, et
repentinus, quo quis subitò extra se
abripitur, nec jam sui compos ser-
mones Dei eloquitur. Ergo aliena
est à Meditatione p.

Resp. neg. min. Hæc enim ins-
pirationis definitio non est univer-
salis. Varii enim sunt inspirationis
divinæ gradus: idem quidem divi-
nus Spiritus in Scriptoribus sacris
operabatur, at multiformiter, prout
nempe varia rerum scribendarum ar-
gumenta postulabant. Aliter enim

Historicos, aliter Prophetas videtur afflasse. Historios et morales sententias decet oratio simplex et tranquilla; quapropter earundem Scriptores leniis ac placidus afflabat Spiritus Dei. Prophetarum munus erat, increpare populum, futura praedicere, denuntiare vindictam Dei, languentem ac tepidam plebem, idolorum abominationibus plerumque contaminatam ad cultum Dei revocare. Itaque opus erat ardentiori stylo, gravioribus figuris, oratione magis comitata, ut vehementiores affectus excitarentur. Verum Zelus ide ardentior, quo se correptos sentiebant, afflante Spiritu Dei, nequaquam in eis extinguebat imaginandi, concipiendi, discernendique faultatem: imo tum objecta vividius percipiebant, et acrius discernebant. Unde si minus erat in excogitando laboris, et meditationis, non minus erat rationis et intelligentia. Historici autem lenius ac remissius inspirati, res usitatas non ita vivide imaginabantur, ac proinde aliquanto plus egebant industria, cura, et meditatione. Ubique ergo Scriptoribus sacris aspirat Deus, sive in Prophetas repentinus irruat, sive in alios placidus illabatur; nec sacer Prophetarum furor rationem excludit, nec pia Historicorum diligentia divinos afflatus cohibet.

59. ~~63.~~ 39.

Ob. 10mo Historici Sacri, et Evangelistæ ubique ratiocinantur, disputant, et inquirunt. Atqui inspirationis seu prophetiæ auctoritas id non patitur. Ergo nec inspirati, seu tanquam Prophetæ scripserunt. Prob. min. Quisquis sua dogmata ratiociniô, disputatione, et inquisitione confirmat, simul ea uniuscujusque judicio arbitrali subjicere videtur. Atqui id repugnat Inspirationi, seu Prophetiæ. Ergo neque illud ipsa patitur.

Resp. ad arg. neg. min. ad illius prob. dist. Maj. Quisquis purè et ex solis suæ naturæ viribus sine assistentiâ Spiritûs Sancti sua dogmata ratiociniô, disputatione, &c. confirmat, is ea uniuscujusque judicio subjicere videtur, conc. Maj. Quisquis speciali directione Spiritûs Sancti adjutus id facit, is ea uniuscujusque judicio submittere videtur, neg. Maj. et pariter neg. min. et cons. Responsio patet ex sæpè jam dictis. Certè, ut nostram responsionem exemplô confirmemus. Quamvis inter Apostolos act. 15. simul congregatos de circumcisione, et legalibus cæremoniis magna fuerit disputatio, et conquisitio, tandem denique se à Deo inspiratos pronuntiare declarant: Visum est Spiritui Sancto &c. Non ergo sua dogmata arbitrali uniuscujusque judicio subjiciunt.

Ova. pag 32.

60.
~~64.~~
40. Ob. 11mo Auctoribus Sacris id concedendum non est, quod Soliûs Christi proprium est. Atqui ubique esse afflatum et inspiratum à Deô, nec usquam in uldâ re, nequidem levissimâ, aberrasse à veritate Solius Christi proprium est; Solus enim ille dictus est veritas, Solus caruit ab omni errore. Ergo id Sacris Auctoribus non est concedendum, sed dandum, eos aliquando de Suô locutos aberrare potuisse, neque in singulis minimisque circumstantiis fuisse afflatos.

Resp. dist. min. Ubique esse inspiratum à Deo Soliûs Christi proprium est, idest, esse inspiratum toto vitæ decursu, et quasi propriô jure. conc. min. Per certa quædam intervalla, nec propriô jure. neg. min. Reverâ Christus, in quo omnis plenitudo divinitatis habitat, Solus est per se veritas, Solus omni errore caruit toto vitæ Suæ decursu: non item Scriptores Sacri, qui, ut cæteri homines, de Suô peccatum habebant et mendacium, atque ideò labi, et errare poterant, nisi cùm eis Spiritus gratiæ et veritatis præsens adesset, et ad exarandos Sacros libros excitaret. Nihil ergò derogatur dignitati Christi, si dicamus, Auctores Sacros certis temporibus participes factos fuisse ejusdem Spiritûs, qui semper habitabat in Christô, et eodem Spiritu afflante composuisse eos Libros, quos ut Sacros et divinos semper coluit Ecclesia.

41. Ob. 12mo Multa continentur in Sacrâ Scripturâ, quæ magis juxta

praeconceptas ~~opiniones~~ vulgares homi- 61
num de rebus opiniones, quàm juxta rei
veritatem Scripta sunt: ut quando Sol
et luna prae caeteris astris dicuntur lu-
minaria magna*; quamvis reverâ lon- (g) *genes. i.
gè minora sint Stellis fixis, quae in fir-
mamentô lucent, prout demonstrant
Astronomi. ~~[illegible]~~. Atqui
hoc Dei inspirationi repugnat. Ergo et
ipsa in hujusmodi rebus locum non ha-
bet.

Resp. dist. Maj. Multa sunt
in Scripturis secundùm opiniones prae-
conceptas magis, quàm secundùm rei ve-
ritatem, si sermo sit de veritate as-
tronomicâ et Mathematicâ, conc.
Si sermo sit de veritate morali, pro-
ut ex usitatâ, et consuetâ loquendi
ratione apud homines res exprimi so-
lent. Neg. Maj. Neque enim Sacris
Scripturis voluit Deus aut Mathema-
ticos, aut Astronomos informari, sed
Christianos, &c.

Ob. 13tio Multa in S. Scriptu- 42.
râ leguntur Deo indigna, adeò, ut si-
ne aliquâ impietate afflanti Spiritui
divino adscribi non posse videantur.
Talia sunt maledicta, imprecationes,
atrocia convicia, quae à Spiritu fu-
roris et vindictae potiùs proficiscuntur,
quàm à Spiritu Dei, qui benignus
est, et patiens, necnon clementiâ

62.
~~66.~~ plenus, p. Ergo ea non sunt à Deô inspirata.

Resp. 1º Neg. ant. Hujusmodi maledicta, p. narrant Scriptores Sacri velut facta, non verò dicunt, ea Spiritu Sanctô inspirante ab iis, qui ea protulerunt, dicta fuisse, p. prout parte 2da ubi de singulis Sacræ Scripturæ libris agemus, passim ostendemus.

Resp. 2º Hæc maledicta prophetium habere sensum, nec esse hominis malum optantis, sed prænuntiantis, adeoque sine ullâ impietate inspirationi divinæ attribui possunt p.

Primo L. Pag. 33

43. Ob. 14to In Scripturis extant plures circumstantiæ inutiles, inertæ, ac contradictoriæ. Atqui hujusmodi circumstantiæ inspirationi divinæ repugnant. Ergo p.

Resp. Neg. Maj. Nam 1º circumstantiæ illæ, quæ dicuntur inutiles, conferunt aliquo modô vel ad nostram institutionem, vel ad providentiæ Dei, seu alterius attributi divini commendationem, vel ad ornamentum, aut integritatem orationis; vel denique ad narrationis ingenuitatem, qua excellunt Sacræ litteræ, et qua earumdem veritas mirum in modum elucet. 2º Circumstantiæ illæ, quæ dicuntur incertæ, propriè loquendo non sunt incertæ, sed minùs præcisæ, et determinatæ: At denus, quasdam circumstantias incertas reperiri in Sacris Scripturis; quid aliud inde colligi

potest, nisi Spiritum Sanctum ad usitatam inter homines loquendi rationem sæpiùs se accommodâsse, nec eum semper Scriptoribus Sacris revelasse quædam minùs necessaria, quæ ad amussim exprimi nolebat? 3tio denique, circumstantiæ illæ, quæ dicuntur contradictoriæ, nonnisi speciétenùs tales sunt, licèt fortè eas conciliandi rationem ignoremus: facilè enim fieri potuit, ut non desit commoda conciliatio, sed ea nos lateat ob res similes diversis temporibus gestas, sive ob nominum ambiguitatem, aut hominis alicujus, aut loci plura nomina, et si quid his simile est. Si quid in Scripturis, inquit S. Augustinus*, absurdum videatur, non idcircò licet dicere; Auctor hujus libri non tenuit veritatem; sed aut codex mendosus est, aut Interpres erravit, aut tu non intelligis. Verùm de his ~~[illegible]~~ fusiùs ubi singulos Sacræ Scripturæ libros expendemus.

63. ~~69~~

h * lib. 11. cont. faust. Manich. c. 5.

Ob. 15tò Ad hoc, ut liber aliquis sit divinus, atque cum Sacrâ et Canonicâ Scripturâ æquali et divinâ auctoritate donetur, sufficere videtur auxilium Dei consequens, seu superveniens Sancti Spiritûs testimonium, quo ipse testetur, nihil falsum eo contineri. Ergo non requiritur divina inspiratio.

44.

Resp. neg. ant. Enimverò hujusmodi liber divinus quidem evaderet, at per adoptionem tantùm,

64.
~~68.~~ atque in alio rerum statu Scripturis Canonicis utcunque adnumerari posset, non verò esset divinus Deo auctore et inspirante conscriptus, quemadmodum de sacrâ Scripturâ semper credidit Ecclesia; ac per consequens sacris Scripturis nunquam posset adnumerari.

Solvuntur Objectiones Contra secundam partem Conclusionis.

48. Ob. 1.º Antiquissima Judæorum traditio, qua constat, illos semper tenuisse, omnia, et singula sacræ Scripturæ verba, et apices fuisse divinitus sacris Scriptoribus inspiratos. 2.º Habetur hoc ipsum etiam Matth. 5. v. 18. ubi dicitur, Jota unum, aut unus apex non præteribit à Lege, donec omnia fiant. 3.º Apud Psalmistam, Lingua mea calamus scribæ velociter scribentis. Ergo Spiritus Sanctus sacris Scriptoribus nedum res, et sententias, illarúmque sensum, sed et verba singula, et apices, illorúmque compositionem inspirasse, et dictasse dicendus est, adeò, ut ipsi nonnisi illius instrumenta, et amanuenses fuerint.

Resp. neg. cons. Hæc quidem fuit Judæorum traditio, ut videlicet conserent, verba singula formaliter sumpta sacris quidem Scriptoribus fuisse inspirata, id est, secundum sensum; non verò sumpta materialiter, et prout ab ipsis prolata, et scripta fuerunt.

Res enim eadem à Deo inspirata tùm va- 65.
riis vocabulis, tùm diversò verborum
circuitu sæpiùs exprimi potest. Ad
2dum cum S. Basilio aliisque Patri-
bus libenter concedimus, quòd nec jota,
aut unus apex, nec minimum Scriptu-
ræ verbum præteriturum sit ratione
rerum significatarum; at negamus,
singulas idcircò Scripturæ voces mate-
rialiter sumptas à Deo fuisse dictatas;
adeoque quamvis non inficiemur Spi-
ritum Sanctum confusè quidem, in-
directè, ac remotè duntaxat Scripto-
ribus Sacris vocabulorum abertatem
unàcum rebus, et sententiis fortè sub-
ministrasse, non tamen concedimus,
eum ipsis singula verba inspirasse
singillatim, directè, et proximè.
Ad 3tium dicimus, Sacros Scriptores
fuisse quidem calamum, et instrumen-
tum, seu Amanuenses Spiritûs Sancti,
at non merè passivum, seu meros Ama-
nuenses, qui verba et sylabas servili-
ter duntaxat exceperint; sed acti-
vum et rationale, seu Amanuen-
ses, qui dictantis sententias liberè
exceperint, et propriò ingeniò expres-
serint.

Ob. 2do auctoritas SS. Patrum. 46. (i)

1o S. Basilius, Nullam, inquit*, vocem
Sacræ Scripturæ oportet relinquere
indiscussam, quia in quâque dictio-
ne sylaba aliquid reconditi sensûs
habet. (K)

2o S. Joannes Chry-
sostomus, Nihil temerè, inquit*, vel

* 2da pag 39

* lib. de Spirit. S. c. 1.

* Hom. 18. in c. 4. genes.

~~70.~~ fortuitò loquitur divina Scriptura, sed et Syllaba, et apiculus unus reconditum habet thesaurum. 3º S. Augustinus ad hæc Evangelii verba, Unus militum lanceâ latus ejus aperuit: Vigilanti, inquit*, verbô Evangelista usus est, ut non diceret, latus ejus percussit, aut vulneravit, aut quid aliud, sed aperuit, ut illic quodammodò vitæ ostium panderetur, unde Sacramenta Ecclesiæ manarunt, &c. 4to S. Gregorius Magnus, Ipse, inquit*, Spiritus Sanctus hæc scripsit, qui hæc scribenda dictavit, ipse scripsit, qui et illius inspirator extitit, et per scribentis vocem imitanda ad nos ejus facta transmisit. 5º S. Bernardus, Ego enim, inquit*, jam olim mihi persuasi, in sacri, pretiosique eloquii textu nec modicam vacare particulam.

(l) * Tract. 120. in Joan.

(m) * In exposit. lib. Job. c. 2.

(n) * Serm. 72. in cant.

Resp. His et similibus SS. Patrum textibus probari quidem, omnia Sacræ Scripturæ verba formaliter sumpta seu secundùm sensum fuisse à Deo inspirata, non autem materialiter sumpta, et prout ab ipsis Sacris Scriptoribus prolata fuerunt.

Unde ad singulos textus resp. et quidem ad 1mum S. Basilius hîc loquitur non de omnibus Scripturæ vocibus, sed de iis tantùm, quibus aliquid de Deô prædicatur, nam sic ibidem pergit: Proinde Syllabas excutere non est aberrare à scopo.... quòd si hæc ita se habent, quid esse possit in his verbis, quæ de Deô disseruntur adeò pusillum, ut sive rectè dictum sit,

sive sacris, non magnum habeat momentum in utramque partem. Has ergo voces et syllabas, quibus aliquid de Deo praedicatur, diligenter ac maturè ponderandas esse asserit S. Basilius. Easetiam à Deo fuisse inspiratas ultrò concedere possumus, quin tamen inde sequatur, omnes et singulas, quae sacrâ Scripturâ continentur, fuisse inspiratas.

Ad 2 dum Adhoc, ut nihil temerè et fortuitò in Scripturâ positum sit, necesse non est, ut omnia et singula verba à Deo inspirata dicantur, sed satis est, si sacri Scriptores dicantur inspirati quoad omnes sententias conscribendas, et quòd Spiritus Sanctus specialiter illis adstiterit, ne quidalium conscriberent, atque ut eas res et sententias, earumque sensum accuratè verbis suis exprimerent. Quando addit S. Chrysostomus, unam syllabam et apiculum unum habere reconditum thesaurum, id verum est propter res scilicet, seu sententias, quae illis exprimuntur; imò restrictè loquitur, et sensus illius est, quòd syllaba una aut apiculus habere possit, et quandoque habeat sensum reconditum, adeoque omnia Scripturae verba diligenter sint expendenda; quod potius sensum quàm ipsa verba respicit.

Ad 3 tium Resp. Hic S. Augustinus Evangelistae industriam commendat, non divinam inspirationem, quod pro nobis facit. Sed esto, quòd hoc

vox Aperuit, inspirata fuerit à Deo, non tamen sequitur, cæteras omnes ab ipso fuisse inspiratas; imò contrarium sensit ipse S. Augustinus supra à nobis laudatus.

Ad 4tum Resp. quòd ad hoc, ut Spiritus Sanctus dicatur, et re ipsa sit auctor Sacræ Scripturæ, sufficiat, si omnes sensus sacris Scriptoribus inspiraverit, et ad conscribendum ipsos specialiter moverit, invigilando nempe, ut nonnisi idoneis ad hos sensus exprimendos vocibus uterentur, ipsa, cùm opus esset, vocabula suggerendo. Et sic intelligendus est S. Gregorii locus; non verò, quasi necesse esset, ut omnia et singula verba, apicésque à Deo præcisè fuerint inspirati.

Ad 5tum denique Resp. Ex hoc S. Bernardi Testimonio ad summum sequi, quòd quædam vocabula Sacris Scriptoribus inspirata fuisse ipse sensit; et cùm dicit, in Scripturæ textu nec minimam vacare particulam, non in rigore mathematicò, sed in sensu morali loquitur, nec aliud vult, quàm nullas in Scripturis divinis voces inutiles esse; ad cujus rei veritatem satis est, si Scriptores sacri à Deo quoad omnes sensus conscribendos inspirati fuerint, neinon scripserint sub Deo vigilante, ne voces superfluas, minúsve ad sensuum inspiratorum expressionem idoneas adhiberent, et voces ipsas, cùm opus erat, inspirante.

47. Ob. 3tio Si singula Sacræ Scriptura verba non fuissent à Spiritu Sancto dictata, tunc ipsa Scriptura non foret

potioris auctoritatis, quàm sint Ecclesiæ 69. ~~75.~~
definitiones; hæ enim, quamvis immediatè à Spiritu Sanctô non sint dictatæ, fiunt tamen cum ipsius assistentiâ, quemadmodùm Sacri Scriptores ex assistentiâ Spiritûs Sancti tantùm scripsisse dici debent, si non dicantur inspirati. Atqui. Ergo ꝑ.

Resp. neg. maj. et paritatem. Disparitas est, quia Ecclesiæ definitiones neque secundùm verba, neque secundùm sensum immediatè à Spiritu Sanctô dictantur, sed eidem tantùm assistit, ne in iis quidquam, quod fidei contrarium sit, definiat; at verò Spiritus Sanctus Sacris Scriptoribus, quamvis non semper vocabula et apices, quos expresserunt, ipsis dictaverit, tamen res ipsas, sententiásque, et ~~cor~~ earum sensum semper eis immediatè inspiravit.

Ob. 4.to Tanta est connexio inter rei alicujus ideam, et vocabula, quibus res illa exprimitur, ut mens nostra, dum de rebus ipsis cogitat, nunquam abstrahat à vocibus, quibus exprimuntur. Ergo Deus Sacris Scriptoribus res ipsas inspirare non potuit, quin simul et verba, quibus res illæ significarentur, inspiraret; nisi naturalem illam connexionem rerum cogitatarum cum vocabulis, quibus res illæ exprimuntur, dissolvisse dicatur. 49.

Resp. 1.o neg. ant. Potest enim mens nostra rei alicujus sensum percipere, quin ad singula omninò verba,

et apices, quibus res hæc exprimi potest, attendat. Potuit ergo Deus inspirare Sacris Scriptoribus rerum quarundam sensum, quin tamen singula, quibus ipsa exprimi possunt, verba inspiraret. Deinde, cùm aliud sint res cogitata, aliud verba, quibus ea exprimuntur; quid vetat, quin dicatur Deus res revelasse Scriptoribus Sacris, quibus deinde verba sua ipsi annexuerint, cùm eas percipiebant.

Resp. 2°. Datò etiam, Deum Sacris Scriptoribus unà cum rebus verba quoque inspirasse, quibus illæ exprimi possent; an propterea cogemur credere, ea ipsa verba, quibus res inspiratas expresserunt ii Sacri Scriptores, à Deo etiam ipsis inspirata fuisse? minimè profectò; cùm enim eadem res variis verbis, variáque apicum, et vocabulorum compositione exprimi possit, manifestum est, alia potuisse esse verba, quæ Deus una cum sententiis et rebus Scriptoribus Sacris inspirabat, alia, quibus hi eas exprimebant.

Caput Quintum.

De Canone Scripturarum.

49. Canon vox græca, latinè regulam quamdam, seu normam significat, unde etiam Conciliorum decreta Canones appellantur, quòd sint certa quædam regula à fidelibus servandæ. Hic verò Canon idem est, ac numerus seu index